

Отже, прояв стійкості носіїв житньо-пшеничної транслокації 1AL/1RS проти дії збудника бурої іржі в умовах Північного Лісостепу України є неоднозначним. За умов епіфітотійного розвитку захворювання вона повною мірою не забезпечує резистентність сортів. Тобто, експресія генів цієї транслокації залежить від рівня інфекційного навантаження. Наявність на фоні транслокації 1AL/1RS інших ефективних генів стійкості підвищує резистентність сортів і може забезпечити високу стійкість і навіть імунність у роки епіфітотій. Такі особливості радимо враховувати при залученні сортового матеріалу до селекційного процесу, спрямованого на стійкість проти дії популяції збудника бурої іржі.

Список використаної літератури

1. Rabinovich S. V. Importance of wheat-rye translocation for breeding modern cultivars of *Triticum aestivum* L. / S. V. Rabinovich // *Euphytica*. – 1994. – no 73. – P. 323–340.

2. Топал М. М. Адаптивні властивості та продуктивність сортів і ліній з пшенично-житніми транслокаціями в умовах Півдня України / М. М. Топал // *Збірник наук. праць СГІ-НЦНС*. – 2014. – Вип. 23 (63). – С. 88–98.

3. Литвиненко М. А. Селекційна цінність транслокації 1AL/1RS щодо стійкості до бурої та стеблової іржі на Півдні України / М. А. Литвиненко, М. М. Топал // *Збірник наук. праць СГІ-НЦНС*. – 2014. – Вип. 24 (64). – С. 85–94.

4. Литвиненко М. А. Ефекти транслокації 1AL/1RS на стійкість до бурої та стеблової іржі в умовах Півдня України / М. А. Литвиненко, М. М. Топал // *ScienceRice*. – 2015. – № 2 (1). – С. 94–100.

5. Методы селекции и оценки устойчивости пшеницы и ячменя к болезням в странах-членах СЭВ. – Прага, 1988. – 321 с.

УДК 631.527:633.15:631.6

Марченко Тетяна, канд. с.-г. наук,

Сова Роман, аспірант

Інститут зрошуваного землеробства НААН

Глушко Тетяна, канд. с.-г. наук

Херсонський державний аграрний університет

м. Херсон, Україна

СЕЛЕКЦІЯ КУКУРУДЗИ В УКРАЇНІ ДЛЯ ЗРОШУВАНИХ УМОВ

Україна на світовому ринку кукурудзи з кожним роком стає впливовішою і певним чином позначається на світових тенденціях галузі. Її територія характеризується вдалим географічним розташуванням відносно основних країн-імпортерів, а вітчизняне зерно кукурудзи користується все більшим попитом у зв'язку з порівняно нижчими цінами.

Національне виробництво кукурудзи за прогнозами на майбутнє зростатиме. Завдяки розвиненій генетиці та технології вирощування

можливо досягти успіху в здобутті високих рівнів урожайності. Кукурудза ґрунтовно зміцнилася як одна з основних зернових культур, активно використовуваних у харчовій, індустріальній, тваринницькій і медичній галузях [1–3].

Інститут зрошуваного землеробства – єдина науково-дослідна установа в Україні, де створюються гібриди кукурудзи в зрошуваних умовах. Гібриди кукурудзи, адаптовані до агроєкологічних умов степової зони вирощування, здатні ефективно використовувати поливну воду, мінеральні добрива на формування одиниці врожаю. Нові високопродуктивні гібриди кукурудзи рекомендовані до вирощування в зрошуваних сівозмінах агроформувань України: Херсонської, Миколаївської, Одеської, Запорізької та Дніпропетровської областях.

У результаті наукових розробок створено морфо-фізіологічні та гетерозисні моделі гібридів кукурудзи для умов зрошення півдня України. На їх базі створюються високоврожайні адаптивні гібриди кукурудзи, що придатні для вирощування в екологічних зонах Південного Степу за різного рівня технологічного забезпечення господарств. Розроблені моделі дозволять створювати гібриди кукурудзи з високим рівнем адаптованості до технологічного забезпечення і ґрунтово-кліматичних умов Південного Степу України. На базі теоретичних розробок створюється вихідний матеріал для селекції нового покоління гібридів кукурудзи, який не поступається кращим світовим аналогам за комплексом господарсько-цінних показників (урожайність зерна, адаптованість до інтенсивних технологій вирощування). За результатами роботи до державного сорто випробування передаються високопродуктивні гібриди кукурудзи різних груп стиглості, адаптовані до різних технологій вирощування в зрошуваних умовах.

Метод створення нового вихідного матеріалу для селекції кукурудзи на базі ліній, контрастних за тривалістю вегетаційного періоду та різних за генетичним походженням, підтвердив свою ефективність в умовах зрошення Південного Степу України. Отримані результати дають підставу для розгортання робіт з синтезу нового вихідного матеріалу та високоврожайних гібридів кукурудзи на його основі. Останнім часом зростає попит на вітчизняні конкурентноздатні гібриди кукурудзи зернового напрямку використання з підвищеними показниками адаптивності (як для умов зрошення, так і для умов природного зволоження) та з нижчою вартістю насіннєвого матеріалу порівняно із закордонними. У зв'язку з цим створення нового вихідного матеріалу на базі контрастних за скоростиглістю та генетичним походженням ліній і синтезі за його участю високопродуктивних конкурентноздатних гібридів зернового напрямку сприятиме відновленню обсягів кормовиробництва, зміцненню матеріальної бази господарств, а також відновленню позицій вітчизняного товаровиробника на насіннєвому ринку України.

Практичним результатом реалізації розроблених методик є створення гібридів, здатних стабільно реалізовувати генетичний потенціал зернової продуктивності в умовах жорсткого коливання факторів навколишнього

середовища та придатних для вирощування при водозберігаючих технологіях. Створюється вихідний матеріал кукурудзи та нові гібриди кукурудзи груп ФАО 190–550 для різних технологій вирощування та екологічних зон в умовах півдня України з урожайністю зерна 11,0–14,0 т/га.

До Державного реєстру сортів рослин, придатних до поширення в Україні на 2015 рік занесено гібриди селекції Інституту зрощуваного землеробства НААН: Чонгар, Скадовський, Азов, Асканія, Каховський, Борисфен 600 СВ, Арабат, Приморський, Наддніпрянська 50.

Список використаної літератури

1. Миколенко І. Г. Сучасний стан і перспективи розвитку ринку зерна / І. Г. Миколенко // Сільські вісті. – 2007. – № 129.
2. Маслак О. Зернові перспективи України / О. Маслак // Пропозиція. – 2009. – № 2. – С. 34–37.
3. Маслак О. Зернові прогнози на врожай [Електронний ресурс] / О. Маслак // Агробізнес сьогодні. – 2011. – № 14 (213) липень. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/makroekonomika/543-zernovi-prognozy-na-vrozhai.html>.

УДК 582.734.3: 634.17 (477)

Меженський Володимир, д-р с.-г. наук,

Меженська Людмила, канд. біол. наук

Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

ТАКСОНОМІЧНИЙ СКЛАД АБОРИГЕННИХ ТА ІНТРОДУКОВАНИХ ВИДІВ ГЛОДУ (*CRATAEGUS L.*) У КОЛЕКЦІЇ НУБІП УКРАЇНИ

Рід Глід (*Crataegus L.*) є одним із найбільших за кількістю видів у родині Rosaceae Juss., до якої належать найважливіші плодові культури помірною клімату. Він складний у таксономічному відношенні через притаманні йому явища інтрогресивної гібридизації, апоміксису та поліплоїдії. Складна репродуктивна біологія, наявність численних мікровидів та застосування різних концепцій виду затрудняє таксономічну обробку цієї групи рослин. Нині його приймають у широкому сенсі, об'єднавши з монотиповим родом *Mespilus L.* [1].

Населення збирає плоди аборигенних видів глоду в місцях їхнього поширення для споживання у свіжому вигляді та переробки. Це стосується й інтродукованих видів, що трапляються у фітомеліоративних і садово-паркових насадженнях. Плоди продаються на місцевих ринках свіжими або сушеними. Популярними є великі смачні плоди північноамериканських видів секції *Sossinea* та плоди великоплодих видів аборигенної флори. Ці види культивуються в аматорських садах та на присадибних ділянках. У 2001 р. до Державного реєстру сортів рослин України вперше були занесені сорти